

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вчена рада Хмельницького
національного університету

Протокол від 29.01.2015 № 7

Голова Вченої ради

 М.Є. Скиба

ПОЛОЖЕННЯ

про атестацію здобувачів вищої освіти у Хмельницькому національному університеті

1. Загальні положення

1.1. Атестація здобувачів вищої освіти у Хмельницькому національному університеті (далі – університет) здійснюється відповідно до ЗУ “Про освіту”, “Про вищу освіту”, “Про організації роботодавців, їх об’єднання, права і гарантії їх діяльності”, постанов КМУ “Про підготовку науково-педагогічних і наукових кадрів”, “Про затвердження Національної рамки кваліфікацій”, стандартів вищої освіти, нормативних актів МОН України, “Положення про підготовку фахівців наукових ступенів доктора філософії і доктора наук у Хмельницькому національному університеті” і цього положення.

1.2. Атестація випускників університету проводиться за акредитованими спеціальностями. Атестація осіб, які здобувають ступінь *бакалавра чи магістра*, здійснюється *екзаменаційною комісією*, до складу якої можуть включатися представники роботодавців та їх об’єднань. На підставі рішення екзаменаційної комісії університет присуджує особі, яка успішно виконала освітню програму на певному рівні вищої освіти, відповідний ступінь вищої освіти та присвоює відповідну кваліфікацію.

1.3. Атестація осіб, які здобувають ступінь *магістра*, може здійснюватися також у формі *єдиного державного кваліфікаційного іспиту* за спеціальностями та в порядку, визначеними КМУ.

1.4. Атестація осіб, які здобувають ступінь *доктора філософії*, здійснюється постійно діючою або разовою *спеціалізованою вченою радою*, акредитованою Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти, на підставі публічного захисту наукових досягнень у формі дисертації. Здобувач ступеня доктора філософії має право на вибір спеціалізованої вченої ради.

1.5. Атестація осіб, які здобувають ступінь *доктора наук*, здійснюється постійно діючою *спеціалізованою вченою радою*, акредитованою Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти, на підставі публічного захисту наукових досягнень у вигляді дисертації або опублікованої монографії, або сукупності статей, опублікованих у вітчизняних та(або) міжнародних рецензованих фахових виданнях, перелік яких затверджується МОН України. Більш детальна інформація викладена у “Положенні про підготовку фахівців наукових ступенів доктора філософії і доктора наук у Хмельницькому національному університеті”.

1.6. Атестація здобувачів вищої освіти здійснюється відкрито і гласно. Здобувачі вищої освіти та інші особи, присутні на атестації, у тому числі під час захисту дисертації, можуть вільно здійснювати аудіо- та (або) відеофіксацію процесу атестації.

2. Особливості атестації випускників за освітніми ступенями молодшого бакалавра, бакалавра і магістра

2.1. Атестація випускників за зазначеними освітніми ступенями незалежно від форми навчання здійснюється екзаменаційною комісією після повного виконання ними відповідної освітньої програми з метою встановлення відповідності засвоєних здобувачами вищої освіти рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей вимогам стандартів вищої освіти. Підставою для атестації особи є оцінка рівня досягнення результатів навчання та їх відповідність вимогам, передбаченим певним рівнем Національної рамки кваліфікацій і нормативним змістом освітньої програми підготовки фахівців за певною спеціальністю.

2.2. Атестація випускників різних ступенів вищої освіти здійснюється відповідно до вимог стандарту вищої освіти і відповідної освітньо-професійної програми (ОПП) за такими формами:

а) за освітнім ступенем бакалавра – атестаційний іспит зі спеціальності та(або) кваліфікаційна робота (дипломний проект чи робота);

б) за освітнім ступенем магістра – атестаційний іспит зі спеціальності та(або) кваліфікаційна робота, зокрема для осіб, які навчалися за:

– освітньо-професійною програмою – дипломний проект (робота);

– освітньо-науковою програмою – дипломна робота.

2.3. На атестацію не може виноситися більше **двох** атестаційних іспитів. У разі присвоєння допоміжної кваліфікації може проводитися **додатково** атестаційний іспит з профільюючої спеціальної дисципліни.

2.4. Вид кваліфікаційної роботи (дипломний проект чи дипломна робота) встановлюється на основі аналізу змісту виробничих функцій, типових задач діяльності та здатностей фахівця.

Дипломна **робота** передбачає проведення аналізу та теоретичного розроблення (моделювання та дослідження процесів і об'єктів, актуальних питань, проблем у відповідній галузі знань. Для інженерних спеціальностей дипломна робота має мати характер прикладного дослідження об'єкта діяльності.

Дипломний **проект**, як правило, виконується за інженерними спеціальностями і передбачає синтез об'єкта (фізичного чи ідеального) проектування (системи у широкому значенні, пристрою, технологічного процесу, комп'ютерної програми тощо), який оптимально відповідає вимогам завдання на кваліфікаційну роботу.

2.5. Перелік тем кваліфікаційних робіт зі спеціальності визначається випусковою кафедрою на початку навчального року. Тематика кваліфікаційних робіт має бути безпосередньо пов'язана з узагальненим об'єктом діяльності фахівця відповідного освітнього ступеня. Назва теми кваліфікаційної роботи має бути конкретною і містити процедуру діяльності та продукт, що потрібно отримати.

Студенти мають право запропонувати на розгляд кафедри власну тему кваліфікаційної роботи.

2.6. Керівниками кваліфікаційних робіт можуть бути професори, доценти, старші викладачі випускової кафедри, а також провідні фахівці виробничої сфери відповідної галузі. Кількість дипломників, які закріплюється за одним керівником, залежить від освітнього ступеня випускників і визначається нормами часу навчальної роботи. Список керівників затверджується наказом ректора.

2.7. Атестаційні іспити можуть проводитись як з окремих дисциплін, так і з декількох одночасно як комплексна перевірка результатів навчання студентів в обсязі навчальних програм цих дисциплін.

Програма атестаційного іспиту має містити базові питання програм навчальних дисциплін, у т. ч. їх обов'язкову і варіативну складові. Програма іспиту затверджується Вченою радою факультету.

Програма і форма проведення атестаційного іспиту (тестова, усна, письмова, комбінована тощо), критерії оцінювання результатів навчання випускників визначаються випусковою кафедрою і доводяться до відома студентів не пізніше ніж за семестр до початку атестації.

2.8. **Тестовий** атестаційний іспит є засобом об'єктивного контролю ступеня досягнення кінцевих цілей професійної підготовки студентів.

Тестовий атестаційний іспит використовується, якщо встановлення рівня сформованості певних умінь (якості вирішення окремих задач діяльності або рівня сформованості окремих здатностей) під час захисту кваліфікаційної роботи неможливе. У цьому випадку рівень сформованості умінь встановлюється опосередковано за допомогою **ситуаційних** тестів – критеріально-орієнтованих тестів досягнень, які складаються з цілеспрямованих наборів тестових завдань, призначених для оцінювання рівня сформованості знань щодо орієнтувальних основ дій, які є адекватними діяльності вирішення проблемних ситуацій, що властиві майбутній соціальній і виробничій діяльності випускників.

2.9. Кількість та форми тестових завдань у такому тесті можуть бути різноманітними (можлива і одна форма). Порядок розміщення тестових завдань у ситуаційному тесті визначається діями, які здобувач, має здійснювати для вирішення проблемної ситуації.

Тест має містити таку кількість тестових завдань, яка є достатньою для забезпечення відповідної точності методу вимірювання.

Для забезпечення необхідної точності вимірювання, за якою помилка для **атестаційних** іспитів не перевищує 5 %, довжина тесту (кількість тестових завдань у тесті) має становити від 380 до 420 тестових завдань, для точності у

10 % – від 80 до 120 і для точності у 20 % – від 25 до 30 тестових завдань. Тестове поле має бути розміщене у модульному середовищі не пізніше, ніж за місяць до початку атестації.

3. Порядок формування екзаменаційної комісії

3.1. Екзаменаційна комісія створюється щорічно у складі голови, його заступника (за потребою) та її членів окремо для кожного освітнього ступеня та спеціальності, діє впродовж календарного року і є чинною для усіх форм навчання. Екзаменаційна комісія працює у терміни, визначені графіком навчального процесу.

3.2. До обов'язків екзаменаційної комісії входить:

- перевірка та оцінювання науково-теоретичної та практичної підготовки випускників (бакалаврів, магістрів) з метою встановлення фактичної відповідності якості підготовки вимогам освітньої програми для певного рівня та стандарту вищої освіти шляхом проведення атестаційних іспитів та(або) захисту дипломного проекту (роботи);

- вирішення питань про присудження особі, яка успішно виконала освітню програму на певному рівні вищої освіти, відповідного ступеня вищої освіти, присвоєння їй відповідної кваліфікації та видачу диплома (з відзнакою, без відзнаки);

- розроблення пропозицій щодо поліпшення якості підготовки фахівців з певної спеціальності в університеті.

3.3. Залежно від призначення екзаменаційної комісії можуть створюватися для:

- проведення атестаційних **іспитів** здобувачів освітніх ступенів бакалавра і магістра – у складі голови і двох членів комісії;

- захисту **дипломних** проектів (робіт) здобувачами освітніх ступенів бакалавра і магістра – у складі голови і чотирьох членів комісії.

В окремих випадках (при створенні спільної комісії для споріднених спеціальностей, прийому **комплексного атестаційного** іспиту з кількох фундаментальних і професійних дисциплін тощо) за рішенням вченої ради факультету кількість членів комісії може бути збільшена.

3.4. Головою екзаменаційної комісії можуть призначатися провідні науковці з відповідних галузей знань університету, висококваліфіковані фахівці виробничої сфери, повна вища освіта (кваліфікація) яких відповідає певній спеціальності, та вчені інших вищих навчальних закладів країни чи закордону (за умови видачі здобувачам спільних або подвійних дипломів).

Голови екзаменаційних комісій за поданням декана (завідувача випускової кафедри) щорічно до 1 січня затверджуються наказом ректора. Одна і та ж особа може призначатися головою екзаменаційної комісії, як правило, не більше трьох років підряд.

3.5. До обов'язків Голови екзаменаційної комісії входить:

- присутність і головування на її засіданнях;

- ознайомлення усіх членів комісії з їх правами та обов'язками;

- забезпечення роботи комісії відповідно до затвердженого графіка;

– контроль роботи секретаря комісії щодо підготовки необхідних документів до початку роботи комісії, оформлення протоколів засідань екзаменаційної комісії та іншої документації;

– складання звіту про роботу екзаменаційної комісії.

3.6. Заступником голови екзаменаційної комісії може бути проректор з науково-педагогічної роботи, декан. Заступник голови за необхідності виконує обов'язки голови при проведенні атестаційних іспитів.

3.7. Членами екзаменаційної комісії призначаються провідні професори, доценти відповідних випускових кафедр та кафедр, що забезпечують відповідну спеціалізацію здобувача (якщо така передбачена навчальними планами). До участі у роботі екзаменаційної комісії можуть залучатися представники роботодавців та їх об'єднань.

Членами екзаменаційної комісії за своїми посадовими обов'язками є ректор, проректор з науково-педагогічної (наукової) роботи, декан факультету або його заступник, а при складанні атестаційних іспитів і завідувач кафедри.

Робота в екзаменаційній комісії науково-педагогічних працівників університету планується в індивідуальному плані і визначається нормами часу навчальної роботи. Робота в екзаменаційній комісії голови та її членів від виробництва та інших організацій оплачується погодинно з розрахунку 0,5 години на кожного випускника, але не більше шести годин на день.

3.8. Секретар екзаменаційної комісії призначається з числа працівників випускової кафедри університету. Свої обов'язки він виконує в рахунок робочого часу основної посади.

3.9. Персональний склад екзаменаційної комісії затверджується наказом ректора не пізніше, ніж за місяць до початку її роботи.

4. Організація і порядок проведення підсумкової атестації

4.1. Здобувачі вищої освіти з певного ступеня допускаються до атестації за умови успішного виконання вимог освітньої програми зі спеціальності за відповідним розпорядженням декана факультету.

4.2. Не пізніше, ніж за день до початку роботи екзаменаційної комісії відповідними деканатами до комісії подаються такі документи:

– витяг з наказу ректора про персональний склад екзаменаційної комісії з певної спеціальності;

– розклад роботи комісії;

– список студентів з календарним графіком складання іспиту чи захисту кваліфікаційної роботи;

– зведена відомість, завірена деканом факультету, про виконання студентами освітньої програми на певному рівні вищої освіти і одержані ними оцінки з усіх дисциплін, курсових проектів (робіт), виробничих практик та попередніх атестаційних іспитів;

– робочі програми навчальних дисциплін, винесених на атестаційні іспити;

–комплект екзаменаційних білетів, варіанти комплексних або письмових екзаменаційних робіт;

–перелік наочного приладдя, матеріалів довідкового характеру, передбачених для використання студентами під час підготовки та відповіді на питання атестаційного іспиту, у т. ч. технічні та дидактичні засоби та лабораторне обладнання;

–виконаний дипломний проект (робота) та відгук керівника;

–рецензія на дипломний проект (роботу);

–довідка про перевірку на плагіат;

–друковані статті студента за темою роботи, документи, що вказують на практичне застосування роботи, макети, дослідні зразки виробів та матеріалів тощо.

4.3. Дипломний проект (робота) направляється на рецензію деканом факультету або, за його дорученням, завідувачем кафедри.

Рецензування дипломних проектів (робіт) доручається висококваліфікованим фахівцям виробництва, наукових і проектних організацій, працівникам і викладачам університету та інших ВНЗ.

Рецензентом не може бути голова або член екзаменаційної комісії, викладач кафедри, по якій захищається студент-дипломник.

У рецензії наводиться короткий зміст роботи та прийнятих рішень, оцінюється повнота і якість її виконання та оформлення, ступінь використання останніх досягнень науки і техніки, комп'ютерних технологій, практичне застосування запропонованих розробок. Рецензент відмічає зауваження по роботі та ставить загальну оцінку.

4.4. Тематика дипломних проектів (робіт), їх керівники, склад рецензентів затверджуються наказом ректора за поданням завідувача випускової кафедри до початку переддипломної практики студентів.

4.5. До захисту кваліфікаційної роботи допускаються студенти, які одержали за виконану роботу *позитивні* відзив керівника та рецензію, пройшли процедуру нормоконтролю та перевірки на плагіат і попередній захист згідно з установленим графіком.

Завідувач кафедри має право допустити студента до захисту кваліфікаційної роботи у разі негативного відгуку керівника. *Негативна рецензія* також не є підставою для відхилення роботи від її захисту.

4.6. Розклад атестаційних іспитів і графік захисту кваліфікаційних робіт складається кожною випусковою кафедрою, затверджується деканом відповідного факультету і доводиться до відома студентів не пізніше ніж за десять днів до початку атестації.

4.7. Складання атестаційних іспитів, захист дипломних проектів (робіт) проводиться на відкритому засіданні екзаменаційної комісії за участю не менше, ніж половина її складу за обов'язкової присутності голови комісії (на іспиті – його заступника). Захист дипломних проектів (робіт) здійснюється у базовому навчальному закладі, а також (за необхідності) на підприємствах, в

установах і організаціях міста, для яких тематика становить науково-теоретичну або практичну цінність.

Виїзні засідання екзаменаційної комісії у структурних підрозділах університету, зокрема, в інформаційно-комп'ютерних центрах дистанційного навчання, де створені відповідні умови, організовуються для певних категорій студентів (осіб з *особливими* потребами) за окремим наказом ректора.

4.8. Результати атестації студентів оцінюються за національною чотирибальною шкалою та шкалою ЄКТС відповідно до “Положення про контроль і оцінювання навчальних досягнень студентів”.

При оцінюванні кваліфікаційних робіт різних освітніх ступенів керуються такими критеріями:

- актуальність теми, її відповідність сучасним досягненням науки і техніки, виконання за замовленнями підприємств та організацій, комплексність теми;

- наукова новизна, обґрунтованість запропонованих рішень, повнота розкриття теми роботи, використання комп'ютерної техніки та засобів машинної графіки;

- практична цінність досягнутих результатів (наявність акта впровадження, виробничої апробації або застосування у навчальному процесі);

- оформлення роботи згідно з вимогами стандартів та методичних рекомендацій;

- захист роботи (змістовність доповіді, логічність, чіткість та повнота викладення отриманих результатів, культура мовлення, якість ілюстративного матеріалу та його презентація, обґрунтованість відповідей на запитання членів екзаменаційної комісії, вміння відстоювати власні судження, демонструвати професійну компетентність).

4.9. Рішення екзаменаційної комісії про оцінку знань і умінь, виявлених при складанні атестаційного іспиту або захисті проекту (роботи), а також про присвоєння студенту кваліфікації та видачу відповідного диплома приймається на закритому засіданні комісії відкритим голосуванням звичайною більшістю голосів членів комісії.

За однакової кількості голосів, поданих за обидва варіанти оцінки, голос голови комісії є вирішальним.

Результати захисту кваліфікаційних робіт, а також складання атестаційних іспитів оголошуються у той же день після оформлення відповідних документів та протоколів засідання екзаменаційної комісії.

Повторне складання атестаційних іспитів чи захист дипломних проектів (робіт) з метою підвищення оцінки *не дозволяється*.

4.10. Студенту, який успішно захистив кваліфікаційну роботу, склав кваліфікаційні іспити, рішенням екзаменаційної комісії присуджується відповідний рівень вищої освіти, присвоюється відповідна кваліфікація і видається документ про вищу освіту державного зразка, а також додаток до диплома європейського зразка.

Студенту, який отримав семестрові оцінки “відмінно” не менше як з 75 % навчальних дисциплін, індивідуальних завдань та практик, передбачених

навчальним планом, а з інших навчальних дисциплін, індивідуальних завдань і практик – оцінки “добре”, захистив кваліфікаційну роботу та склав атестаційні іспити з оцінками “відмінно”, видається документ про вищу освіту з **відзнакою**. Обов’язковою умовою для видачі диплома з відзнакою є **участь** студента у науково-дослідній (творчій) роботі: наявність наукових статей, участь у студентських олімпіадах зі спеціальності, конкурсах, конференціях і **рекомендація** випускової кафедри.

4.11. Студент, який склав атестаційний іспит або захистив кваліфікаційну роботу з оцінкою “**незадовільно**”, відраховується з університету і отримує **академічну** довідку.

Студент має право на повторне складання атестаційних іспитів чи захист кваліфікаційної роботи впродовж трьох років після відрахування з університету. У цьому випадку, на підставі заяви особи та за поданням декана відповідного факультету, наказом ректора студент (на контрактних умовах) поновлюється на період дипломного проектування і захисту кваліфікаційної роботи із зазначенням її теми і прізвища керівника або для складання атестаційного іспиту (перелік дисциплін, що виносяться на атестаційний іспит, визначається навчальним планом, який діяв у **рік закінчення** студентом теоретичного курсу).

Якщо особа поновлюється на навчання після **трирічного** терміну, то академізниця виводиться згідно з чинним на момент поновлення навчальним планом.

У випадках, коли захист дипломного проекту (роботи), якість його виконання, визнаються незадовільними, а обсяг недостатнім, екзаменаційна комісія встановлює можливість повторного захисту студентом роботи за тією ж темою за умови її доопрацювання, або виконання роботи за новою темою, запропонованою відповідною випусковою кафедрою. Ці умови відмічаються у **протоколі** засідання екзаменаційної комісії і **наказі** ректора на відрахування студента.

При складанні декількох атестаційних іспитів одержання студентом незадовільної оцінки з одного з них не позбавляє його права складати інші іспити чи захищати кваліфікаційну роботу.

4.12. Студентам, які не склали атестаційні іспити або не захистили кваліфікаційну роботу з поважної причини, підтвердженої відповідними документами, ректором університету може бути встановлений новий термін атестації особи впродовж **одного** року в період роботи екзаменаційної комісії.

4.13. Тривалість засідань екзаменаційної комісії не повинна перевищувати **шести** годин на день. Тривалість усного іспиту не повинна перевищувати 30 хв, у т. ч. 20 хв – на відповідь студента. При висвітленні усіх розділів комплексного іспиту зі спеціальності студенту для відповіді надається до 30 хв. На проведення атестаційного іспиту за комплексними тестовими завданнями відводиться не більше двох годин, а письмового атестаційного іспиту зі спеціальності – не більше трьох годин на групу.

4.14. Засідання екзаменаційної комісії оформляється протоколом встановленої форми. До протоколу вносяться оцінки, одержані на атестаційних

іспитах або при захисті кваліфікаційної роботи, записуються питання, що ставились членами комісії та їх особливі думки, вказується здобутий рівень та ступінь вищої освіти, кваліфікація, а також який диплом про вищу освіту (з відзнакою чи без відзнаки) видається випускнику.

Протокол підписують голова та члени екзаменаційної комісії, які брали участь у засіданні. Протоколи здаються до навчальної частини і після їх узагальнення зберігаються в архіві університету.

4.15. За підсумками діяльності екзаменаційної комісії головою (заступником при складанні атестаційного іспиту) складається звіт, оформлений відповідно до вимог, який затверджується на її заключному засіданні. У звіті відображаються рівень підготовки фахівців і характеристика знань студентів, якість виконання кваліфікаційних робіт, актуальність тематики та відповідність сучасному стану науки, техніки і виробництва, характеристика знань студентів, виявлених на атестаційних іспитах, недоліки у підготовці з окремих дисциплін. Подаються пропозиції щодо поліпшення підготовки фахівців, усунення недоліків в організації проведення атестаційних іспитів і захисту кваліфікаційних робіт, рекомендації щодо направлення кращих студентів для продовження навчання в магістратурі та в аспірантурі, у т. ч. на умовах академічної мобільності. Відзначаються кваліфікаційні роботи, які можуть бути використані на виробництві, у науково-дослідних роботах, навчальному процесі тощо.

4.16. Звіт про підсумки роботи екзаменаційної комісії обговорюється на засіданні відповідної випускової кафедри, Вчених радах факультету та університету.

4.17. Кафедра, у тижневий термін після завершення роботи екзаменаційної комісії, подає звіт до навчальної частини університету.

5. Розгляд апеляції

5.1. У випадку незгоди з отриманою оцінкою, випускник має право на апеляцію. Заява про апеляцію з візою декана факультету подається ректору або проректору з науково-педагогічної роботи університету **в день** проведення атестаційного іспиту або захисту кваліфікаційної роботи після оголошення результатів атестації.

5.2. У випадку надходження заяви про апеляцію розпорядженням ректора створюється комісія для її розгляду. Головою апеляційної комісії призначається декан (заступник декана) факультету.

5.3. Апеляційна комісія розглядає заяву випускника з приводу порушення процедури проведення атестаційного іспиту чи захисту кваліфікаційної роботи, некоректно сформульованих тестових завдань або інші причини, що могли негативно вплинути на оцінку екзаменаційної комісії.

5.4. Комісія не розглядає питання змісту і структури білетів (комплексних кваліфікаційних завдань), а також випадків порушення особою правил поведінки на атестаційному іспиті або захисті кваліфікаційної роботи.

5.5. Апеляція розглядається протягом трьох календарних днів з дня подачі заяви.

5.6. У випадку встановлення порушень, зазначених у п. 5.3, які вплинули на результат оцінювання, апеляційна комісія пропонує ректору університету скасувати відповідне рішення екзаменаційної комісії та провести повторне засідання в присутності представників комісії з розгляду апеляції.